

Developing a Determinant Scale for Opinions about the Art (The Model of Karadeniz Technical University)

Abdullah Ayaydın

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Resim-iş Öğretmenliği ABD

Mehmet Kayhan Kurtuldu

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Müzik Öğretmenliği ABD

Bihter Akyol Dayı

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü

Abstract

The study aimed at developing a scale in order to find out opinions of undergraduates about the art. A 36-item draft scale including different aspects of opinions about the art was applied to 478 undergraduate students in various faculties of Karadeniz Technical University. The data acquired were analysed in SPSS program and the structural validity of the scale was analysed through a factor analysis. 11 items were removed from the scale based on findings. As a result of the analysis, the scale was found to be consisting of one factor, however the items if reviewed it can be seen that this one-factoral construct can be presented under 2 subtitles. Cronbach's alpha reliability coefficient with regard to the scale developed is 0.93, as KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) value is found to be 0.93 and total variance explained coefficient is found to be 58%. It is possible to say that the scale developed in the outcome of the studies is both valid and reliable. Scale developed by the authors can be used to find out opinions of the university students about art.

Keywords: art, opinions, scale, validity, reliability.

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 18 No 1, 2017
pp. 204-219
DOI: 10.17679/inuefd.306515

Received : 04.11.2016
Revision1 : 21.02.2017
Accepted : 07.03.2017

Suggested Citation

Ayaydın, A. Kurtuldu, M.K. ve Akyol Dayı, B. (2017). Sanata ilişkin görüşleri belirleme ölçeğinin geliştirilmesi (Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği). *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 204-219. DOI: 10.17679/inuefd.306515

EXTENDED ABSTRACT

Purpose

The aim of this study is to develop a scale for detecting the opinions of undergraduates about the art except for the ones studying in the department of art education.

Method

Studying in various faculties of Karadeniz Technical University, 478 undergraduate students took part in this study in spring semester (2009-2010). Data collected from the undergraduate students studying respectively in Faculty of Literature and Sciences, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Faculty of Engineering, Faculty of Forestry, Faculty of Architecture, Faculty of Education, Faculty of Communication, Faculty of Marine Sciences, Faculty of Medicine and are selected randomly.

First of all, a study of literature was conducted about the concept of art, art education and attitude and the data about the subject were analyzed. Following the analysis of the data, the items about the subject were put together, spell checked and analyzed by the experts. 36 items in total were developed for the scale analyzed by the experts in terms of expression and clarity. 5-digit likert type answer options were preferred for the scale developed. The scale was answered with the help of options put in order from the positive to the negative as 'Fully Agree', 'Agree', 'Not Sure', 'Disagree', 'Fully Disagree'. Two different variables as in sex and faculty were placed before the questions in the scale. Originally consisting of 36 items, the load factor of scale was decreased to 29 items following the removal of 7 items which were understood to be at a low level in item-total correlation and reliability.

A SPSS (Statistic Package for Social Science) package program was benefited for the statistical processes in the study. Cronbach's Alpha coefficient (reliability coefficient) was calculated in finding the validity and reliability of the scale. Following the calculation of reliability coefficient, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) sample conformity test was performed. In addition to KMO test practice, a Bartlett's test was performed in order to find out the factorability level for the scale. Explanatory level was put into a test in accordance with $p < .001$ level. In addition to Alpha, KMO and Bartlett's tests for the scale, factor analysis measurement of the main components was performed and item-total correlation has been found out and finally correlation measurement between the factors was carried out. Titles for the factors acquired following the factor analysis are as follows.

Faith in Importance of Art
Art Denial
Enjoy of Art

Findings

Range of item-total correlation between 448 – 631 for the first factor, 301 – 614 for the second factor and 379 – 561 for the third factor suggests that items of the scale have a sound relation of correlation. All the actual correlation values were found to be meaningful according to $p < .001$ level. According to results, there is a positive and high-level relation between three basic factors of the scale. Load factors in the range of 475 – 740 for the first factor, 515 – 700 for the second factor and 414 – 619 for the third one suggest that the scale has a sound factor range on item basis. It is possible to say that the structure validity of the scale following the elimination is pretty high.

Discussion & Conclusion

This is a study to develop a scale with the aim of finding out the opinions of undergraduates about the art. A scale form for 478 undergraduates is taken into consideration. 36 items in the scale and the opinions of undergraduates about the art were questioned. Internal consistency value of *Cronback Alpha* was found to be 0,75 at the stage of reliability for the scale. Following the item analysis, 7 items with a negative effect on

the reliability and the factor structure of the scale were removed from the scale. Disclosing 53,16 % of the total variance following the factor analysis applied to the remaining 29 items to find out the structure validity of the scale and regarded as meaningful, 3-factor structure seems to be sufficient. Efficiency measurement of KMO sample is 0,92 as the total reliability coefficient sits at 0,75. Following the analyses, three factors and the items under these factors are understood to have an eligible and a reliable structure.

With the help of the scale developed as a part of this study, it will be much easier for undergraduates who are in the future going to play a role in various parts of the society to reveal their opinions about the art. It is also anticipated that this scale will be able to disclose these people's faith in the significance and vitality of the art, their opinions about its reflection on daily life, their personal opinions about the art, their approach to the art education process and thereafter and their opinions about the contribution of the art to the socialization process of the individual as well. This scale with a high level of validity and reliability will both lead the studies in this field and be benefited in interdisciplinary studies.

Sanata İlişkin Görüşleri Belirleme Ölçeğinin Geliştirilmesi (Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği)

Abdullah Ayaydın

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Resim-iş Öğretmenliği ABD

Mehmet Kayhan Kurtuldu

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Müzik Öğretmenliği ABD

Bihter Akyol Dayı

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü

Öz

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sanata ilişkin görüşlerini saptayan bir ölçek geliştirmektir. Sanata ilişkin görüşleri farklı boyutlarını içeren 36 maddelik taslak ölçek, Karadeniz Teknik Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde okumakta olan 478 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiş ve ölçeğin yapı geçerliği faktör analizi ile incelenmiştir. Bulgulara dayanarak 11 madde ölçekten çıkarılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin tek boyuttan oluştuğu ortaya çıkmıştır, fakat maddeler incelendiğinde bu tek boyutun da 2 alt başlık altında sunulabileceği görülmüştür. Geliştirilen ölçekle ilgili Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.93, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0.93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %58 olarak bulunmuş, diğer ölçüm sonuçları da referans değerlerinin üzerinde ve iyi düzeyde gerçekleşmiştir. Çalışma sonucunda geliştirilen ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçeğin, üniversite öğrencilerinin sanata ilişkin görüşlerini belirlemede kullanılacak bir ölçek olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, görüşler, ölçek, geçerlik, güvenilirlik.

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 18, Sayı 1, 2017
ss. 204-219
DOI: 10.17679/inuefd.306515

Gönderim Tarihi : 04.11.2016
1. Düzeltme : 21.02.2017
Kabul Tarihi : 07.03.2017

Önerilen Atıf

Ayaydın, A. Kurtuldu, M.K. ve Akyol Dayı, B. (2017). Sanata ilişkin görüşleri belirleme ölçeğinin geliştirilmesi (Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 204-219. DOI: 10.17679/inuefd.306515

GİRİŞ

Sanat, insanoğlunun öteden beri ilgilendiği bir olgudur. Geçmişten günümüze kadar, insanlar sanatla ilgili olsalar da olmasalar da, sanatı sevseler de sevmeseler de sanatın varlığını kabul etmişlerdir. Sanat diye bir kavramın var olduğu kabul edilmektedir ama bu kavramın ne olduğu yeterince bilinmekte midir? Sanat nasıl tanımlanabilir ve hangi tanım üzerinde uzlaşılabilir?

Sanat dünyası çok renkli ve zengindir. Farklı unsurlar bu dünyayı oluşturur. Başta eser olmak üzere; sanatçı, sanat tüketicisi, doğa ve toplum bu unsurların temel taşlarıdır. Sanat tanımları da bu grupları temel alarak yapılmaya çalışılır. Bu tanımların bazıları şöyle sırlanabilir: *Sanat eseri* ön plana çıkarılarak yapılan tanım: "Sanat anlamlı biçimdir." *Sanatçı* unsurunu temel alan yaklaşım: "Sanat, sanatçının duygu, düşünce ve izlenimlerini estetik düzeyde dışa vurumudur." *Sanat tüketicisi* açısından yaklaşım: "Sanat, izleyen ve dinleyene estetik haz veren bir olgudur." *Doğa ve toplum* (çevre) unsurunu temel alan tanım: "Sanat dış gerekliliğin yansımasıdır" (Boydac ve Balcı, 1997:167).

Sanatın ne olduğu, nasıl olduğu, ne olması gerekliliği ana sorusu paralelinde sorulacak her soru ister islemez sanat yapıtlarının ne olduğu sorularını da kapsamına almaktadır. Burada hareket noktası hangisi olmalıdır? Sanat yapıtları mı yoksa genel olarak sanat mı? Heidegger bu ikilemi söyle dile getirmektedir: "Sanat, sanat yapıtının içinde saklıdır. Ama nedir sanat yapıtı? Bir yapıt nasıl sanat yapıtı olur? Sanatın ne olduğu yapıtın kendisinden çıkarılmalıdır. Yapıtın ne olduğunu ise ancak sanatın ne olduğundan hareketle öğrenebiliriz." (Yetişken, 1998:72). Sanat, insanın ruhsal düzen ihtiyacını karşılayan bir biçim yaratma eylemidir (Tansuğ, 1988:22). Sanat, yalnızca heykel, resim, senfoni demek değildir. Sanat hayatı anlatan zekânın, onu en ilgi çekici, en güzel biçimlere sokması demektir (Erinç, 2004b:89).

Tanımı defalarca yapılmış olan sanat, yaşayan bir canlı gibi sürekli değişmekte, gelişmektedir. Sanat, duygu ve düşüncede, bireyle alakalı olabildiği gibi, içinden çıktığı ya da onu şekillendiren toplumla da bağlantılıdır (Erbay,2009:37-38; Akt: Kısaoğulları, 2013). Sanatın felsefesinde insanlar tarafından üretilen eserleri incelemek yatar. Bu açıdan sanat, bazen tabiatın taklidi olarak, bazen sanatçının iç dünyasını yansıtan bir anlayış, bazen de sadece sanat olduğu için yapılan bir aktivite olarak ele alınmıştır (Mutluel, 2014).

Sanat kavramının anlaşılmasında ve tanımlanmasında önemli etkenlerden biri de sanatçıdır. Sanatçı olmadan sanatın da olamayacağı yadsınamaz bir gerçektir. Bigalı'ya (1984: 33) göre; sanatçı kendini anlatabilmede, dış dünyaya yeni hayat şansları arar, yeni tecrübelerle teşebbüs eder. İnsanlık, iç âleminin farkına vararak onu temsil için sanatı vasıta yapmıştır. Objeler estetik hamleye vasıta. Bir tabloyu, sanatçının realitesi olarak görmek ve bilmek lazımdır. Seyirci üzerindeki çeşitli heyecanlar; çeşitli değerlendirme farklarından ileri gelir. Çakır İlhan'a (1994:174) göre; sanat için, insana özgü duyguların, düşüncelerin türlü araç ve gereçlerle anlatımı, dışa vurumudur denebilir. Güzellikler sanatla yaratılır. Yaşamı yüceltmek, daha anlamlı kılmak sanatla olanaklıdır. Sanat insana yaşamının her kesiminde güç ve zevk verebilir. Gombrich'e (2007:15) göre ise; sanat diye bir şey yoktur aslında, yalnızca sanatçılar vardır.

Sanatın hitap ettiği en geniş kitle göz önüne alındığında ise sanatın tanımlanmasında sanat tüketicisi daha etkili duruma gelmektedir. Bu durumda sanatın ne olduğu sanat tüketicisi nezdinde ne anlama geldiğine bağlıdır denebilir. Erinç'e (2004a:23) göre; sanat, güzel olan değil, hoş gidendir; yani böylece alıcının duyguları sanatın tanımlanmasında ön plana çıkartılmış olmaktadır. Geiger'e (1985:75) göre; tüketici tarafından sanat, kendisinden doğan dolaysız etkiler için aranmaktadır. Ama bu etkiler iki türdür ve ruhsal anlamları bakımından yeteri kadar birbirinden başkadır. Bunlardan birisi, Rembrandt, halk şarkısı ve senfonide olduğu gibi, -ben'in derinlerine inen etki- sanatın derin etkisidir. Öteki yüzeysel etkidir: Salt hoş gitme, zevk ve heyecan etkisidir. Salt sanat etkisi, derin etkidir. Eğer en derin sanat yapıtlarında bile yüzeysel etkiden kaçınılamıyorsa, bu etkinin derin etkiye doluluk ve canlılık kazandırmasındandır; ama yine de yüzeysel etki, derin etkiye göre ikinci derecededir.

Bazılarına göre, sanat kavramını anlamada sanat ile insan arasında bazı benzer noktalardan yola çıkılabilir. Edman'a (1998:14) göre; sanatın alanı ile insanın hâkim olmaya çalıştığı alan birdir. İnsanın içinde yaşamak zorunda olduğu madde ve hareket dünyası ile otomatik davranışlar ve rasgele isteklerle dolu iç dünyadır. Bir değneği kırmak, bir kulübe, bir gökdelen veya bir katedral yapmak, anlaşmak için dili kullanmak, ekip kaldırmak, çocukları besleyip eğitmek, bir kanun veya ahlak yasası hazırlamak, elbise dokumak, bir

madeni topraktan çıkarmak, bütün bunlar bir rölyefe şekil vermek veya bir senfoni bestelemek gibi sanat örnekleridir.

Ersoy'a (2002: 37) göre; sanatın oyundan çıktığını savunanlar da vardır. İlkel insanın en önemi gereksinimi olan beslenme sorununu hallettikten sonra, geriye kalan boş vakitlerinde hiçbir amacı ve çıkarı olmaksızın yapılan çabalar oyun şeklinde ortaya çıkar. Oyun fazla enerji tüketilmesine yardım eder. Vücuda hareket sağlar, ayrıca sevinç de verir. Bu sebeplerden sık sık tekrarlanır. Diğer yandan boş, kalan insan bir süre eşyayı ve doğayı seyrederek vakit geçirip kendini oyarlar. Bir süre sonra, doğanın nesnelere süsleme yoluna başvurarak yine doğayı kendine hoş göstermeye çalışır.

Yukarıdaki tanımlardan farklı olarak sanat hakkında sıra dışı görüşler de vardır. Ashton'a (2001:27) göre; sanat doğruyu fark etmemizi sağlayan bir yalandır. Benzer şekilde Kuspit'e (2006:51) göre; su dolu bir bardağın içine konan çubuk bükülmüş gibi görünür, ama biz aslında çubuğun bükülmediğini biliriz. Su gibi sanat da yanılısına aracıdır. Sanat, deyim yerindeyse, akıl yoluyla doğrusu görülebilen doğal bir yalandır. Fischer'e (1993:36) göre; gerçek, efsaneye; büyücülük töreleri dinsel tapınmaya; en sonunda büyücülüğün kendisi de sanata dönüşmüştür. Genç'e (2004:10) göre; sanat, bazen korkuyu, dehşeti, coşkuyu, hüznü veya sevinçli görsel araçlarla dışa vurmak, bazen sıradan bir fenomenin görsel anlam katmanlarını deşifre etmek, bazen de, basmakalıp anlaşılabilirliğin nesnel gerçekliğini yıkmaktır. Klee'e (2006, 34) göre ise; sanat görünürü kopya etmez, onu görünür duruma getirir.

Sanat nasıl tanımlanırsa tanımlansın, insanın hayatında yer aldığı bir gerçektir. İnsan hayatı sanatsız düşünülemez. Öyleyse eğitim de sanatsız düşünülemez. Chapman'a (1994) göre; sanat, çocuklar ve gençler için birçok yönden önemlidir. Sanat onlar için görme, öğrenme hissetme ve hayal etme anlamına gelir. Sanat ayrıca onlar için, geçmişin mirasını kapsayan imgelerle dolu bir çalışma konusudur.

Sanata İlişkin Görüşler ve Tutum

İnsanların sanata ilişkin görüş ve tutumları zaman zaman değişik açılardan araştırmalara konu olmuştur. Yürütülen bazı çalışmalar incelendiğinde bireylerin sanata ilişkin görüşlerinin sanata yönelik tutumları ile birlikte değerlendirildiği ya da bu görüşlerin aslında tutumlarını yansıttığını söylemek mümkündür. Bu açıdan bakıldığında sanata yönelik kimi görüşleri tutum kavramı ile ilgili düşünmek ve tutumu açıklayarak aradaki bağı vurgulamak, rastlanabilir bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yolla hem görüşleri elde etmek, hem de bireylerin muhtemel tutumlarını kestirmek mümkündür.

Genel anlamda tutum, bireyin belli bir objeye karşı gösterdiği önyargılı bir tepkidir. Bilindiği gibi, tutumun üç bileşeni vardır. Bunlar bilişsel duyuşsal ve davranışsal süreçlerdir. Birey bir obje ile ilgili algılarını, duygularını, inançlarını ve değer yargılarına dayanarak değerlendirir. Söz konusu objeye, belli bir düzeyde tepki oluşturur. Bu tepki aynı zamanda geleceğe yönelik bir karar niteliği taşır. Aynı zamanda bireyin, yaklaşma ve uzaklaşma davranışlarını etkiler (Ülgen, 1995:97).

Öner'e (2006:199) göre; tutum bir tür zihniyettir. Zihniyet, zihnin akıl yürütürken içinde bulunduğu ortamdır. Bu ortam akıl yürütmede kullanılan kavramlara anlam kazandırır. Demirel (2001:125) tutumu, bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilim olarak tanımlamaktadır. Tavşancıl'a (2014:67) göre; bir bireyin tutumları gözle görülemez fakat onun davranışlarına bakarak bir objeye ilişkin tutumu hakkında fikir sahibi olunabilir.

Bireyler karşılaştıkları belirli durumlar karşısında çeşitli davranışlar sergilerler. Sergilenen bu davranışların altında, bireylerin çeşitli özellikleri yatar. Bireylerin davranışlarının altında yatan nedenleri belirleme, diğer ifadeyle bireylerin özelliklerini ortaya koyma, bireyi tanıma çalışmalarının temelini oluşturur (Alıcı, 2013:319). Bireyi tanıma sürecinin bir parçası olarak görüşler ve dolayısıyla tutumlar araştırılan konuyla ilişkili olarak yorumlanabilir.

Bireylerin sanata ve sanat eserlerine karşı tutumları, inandıkları değerlerle beraber ortaya çıkmıştır. İlk insanların çizdikleri mağara resimleri bunun en açık göstergesidir. İnsanoğlu yazıdan önce sanat ve sanatsal materyallerle uğraşmış ve onlarla çeşitli duygu, düşünce, inanç, sevgi ve nefretini ifade etme yoluna gitmiştir (Mutluel, 2011). Tutuma atfen kullanılan görüşler ise günümüzde nitel ve/veya nicel yollarla çeşitli çalışmalara da konu olmaktadır. Özellikle bu çalışmanın amacında olduğu gibi, benzer bakış açısıyla sanat

konularına ilişkin bazı çalışmalarda merak edilen görüşler, literatürde sanata ilişkin görüşler açısından önemli yer tutmaktadır.

Sanata ilişkin görüşlere yönelik bir çalışmada Akhan (2013), sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanat algıları ve sanat konularının öğretimine yönelik görüşlerinin belirlenmesine çalışmıştır. Çalışmada katılımcıların sanatla ilgili yazdığı kompozisyonlar ve görüşme formu ile veri toplanmıştır. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının sanat konularının öğretimine gerekliliğine inandıkları fakat sanat konularını anlatma konusunda kendilerini yeterli görmedikleri ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanat konularında kendilerini yetiştirmeleri gerektiğine inandıkları tespit edilmiştir.

Benzer bir çalışmada Dülgeroğlu (2011), eğitim fakültesi öğretim elemanlarının görsel sanatlara ilişkin görüşlerini anket yoluyla elde etmiştir. Dülgeroğlu (2011) çalışmasında genel olarak olumlu bir eğilim elde edildiğini, çocukların görsel sanatlarla uğraşmasının faydalı olduğu, görsel sanatlar etkinliklerinin yararlı olduğu ve artırılması gerektiği gibi sonuçlara ulaşıldığını öne sürmektedir. Diğer yandan Dülgeroğlu (2011) bu çalışmada görüşleri toplamaya yönelik bir ölçek de geliştirmiş, fakat bu ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği için yalnızca uzman görüşüne başvurmakla yetinmiştir. Benzer bir ölçek de Sarıgöz, vd. (2015) tarafından geliştirilmiş ve ortaokul öğrencilerinin sanatın gerekliliğine ilişkin görüşleri toplanmaya çalışılmıştır. Çalışmada öğrencilerin genel itibarıyla iyi düzeyde bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmıştır. Çalışma için kullanılan ölçekte ise uzman görüşleri haricinde geçerlik ve güvenilirlik açısından bildirilen tek unsur Alpha güvenilirlik katsayısıdır. Buradan hareketle bu çalışmada ele alınan nispette bir ölçek çalışması olmadığı, yakın görünen bazı ölçeklerin ise geçerlik ve güvenilirlik açısından yeterli süzgeçten bu çalışmadaki bir ciddiyetle geçirilmediği anlaşılmaktadır.

Bir başka çalışmada, Ayaydın ve Kurtuldu (2010), Resim-iş ve Müzik öğretmenliği öğrencilerinin sanat eğitimine karşı tutumlarını saptayan bir ölçek geliştirmiştir. Tutumun farklı boyutlarını içeren 43 maddelik taslak ölçek, 2008-2009 yılı bahar döneminde Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde okumakta olan 384 öğrenciye uygulanmıştır. Bulgulara dayanarak 11 madde ölçekten çıkarılmıştır. Yapılan analizler sonucunda testin 4 boyuttan oluştuğu ortaya çıkmıştır. Geliştirilen örneklemle ilgili Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.90 bulunmuştur. Ölçeğin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri ise 0.92 olarak bulunmuştur. Bu değerler oldukça yüksek düzeyde gerçekleşmiştir.

Başka bir çalışmada, Özkartal (2007) ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin Sanat Etkinlikleri dersinde Türk efsane ve destanlarına yönelik bilişsel düzeylerini ve tutumlarını belirlemeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak ilköğretimde okuyan 315 öğrenci üzerinde güvenilirlik yapılmış ve random yöntemiyle seçilen deney ve kontrol guruplarının oluşturduğu 54 öğrenci üzerinde başarı testi ve tutum ölçekleri uygulanmıştır. Uygulama sonucunda toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve var olan durum değerlendirilmiştir.

Bingöl (2013) bir çalışmada Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında, lisans düzeyinde fotoğraf dersini alan öğretmen adaylarının, dersin işlenişine, müfredatı ve kapsamına ilişkin tutumları ile beklentilerini ortaya koymak ve sadece ders işleniş boyutunu dikkate alarak, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarındaki fotoğraf derslerinin bilimsellik seviyesini belirlemek istemiştir. Araştırmanın evrenini Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri, örneklemi ise seçkisiz yöntem ile belirlenmiş 9 üniversiteye ait Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, uygulanan ölçme aracına verilen tepkilerde, cinsiyet bakımından anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında fotoğraf dersini alan görsel sanatlar öğretmeni adaylarının, fotoğraf derslerinin işlenişine ilişkin tutum ve beklentilerinin üniversite, anasanat atölye ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği görülmüştür.

Eldemir (2015) "Geleneksel Türk Sanat Müziği" dersine ilişkin likert tipi bir tutum ölçeği geliştirmek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Elde edilen veriler kapsamında 26'sı olumlu, 14'ü olumsuz önermeden oluşan 40 maddelik taslak bir ölçek oluşturulmuştur. Ölçek Geleneksel Türk Sanat Müziği dersini almış veya almakta olan 258 adet 3. ve 4. sınıf öğrencisine uygulanmış ve yapı geçerliği faktör analizi yapılarak belirlenmiştir. Faktör analizinde varimax dönüşümlü temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı ve madde toplam korelasyonları da hesaplanarak Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,929$ olarak bulunmuştur.

Başka bir çalışma ise, disiplinlerarası bir yaklaşımla müzik ve resim alanlarının birlikteliğine dayandırılmıştır. Uygulama temel sanat kavramlarını öğrenme sürecinde disiplinlerarası yaklaşımı temel alan uygulamanın, öğrencilerin tutum düzeyindeki etkisini belirlemek için yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Karabük ili İMKB Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nde Resim bölümünde öğrenim gören 10. Sınıf öğrencileri oluşturmuş ve uygulamanın yapıldığı deney (n=7) ve kontrol (n=7) grubu seçkisiz (random) örnekleme yoluyla seçilmiştir. Deney grubuna araştırmacı tarafından geliştirilen müzik öğeleri destekli uygulama (MÖDU), kontrol grubuna geleneksel yöntem uygulanmıştır. 10 hafta sonunda deney ve kontrol grubuna tutum ölçeği son testi uygulanarak veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Tutum ölçeği veri analiz sonuçlarına göre, deney grubunda kontrol grubuna göre anlamlı bir artış görülmemiştir (Özdemir, Bölükoğlu ve Şentürk, 2015).

Gupta ve Jan'ın (2013) yapmış olduğu araştırmada yaratıcı eğitime yönelik tutumu değerlendirme ve karşılaştırma çalışması yapılmıştır. Bilim ve sanata yönelik karşılaştırmalı tutum ölçülmüştür. Aynı şehirdeki 5 kolejden random örnekleme tekniği ile öğrenci ve öğretmen seçilmiştir. Yaratıcı eğitime yönelik tutumun ölçülmesinde Dr. R. P. Shukla tarafından geliştirilen Yaratıcı Öğretim Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada öğrencilerin yaratıcı bilime arşı yaratıcı sanat etkinliklerinden daha olumlu tutumlara sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Sumesh ve Gafoor (2013) çalışmalarında Coğrafya Eğitimi'ne yönelik Devlet ve Özel okul öğrencilerinin tutumlarını karşılaştırmıştır. Bu çalışmada örneklem olarak toplam 510 öğrenci (257 erkek, 253 kadın) seçilmiştir. Toplanan verilerin analizi için, araştırmacı istatistiksel teknikler olarak ortalama, standart Sapma ve 't' testini kullanmıştır. Araştırma hükümet ve özel okul öğrencilerinin Coğrafya Eğitimi konusundaki tutumlarına göre önemli farklılık gösterdiklerini ortaya çıkmıştır.

Denac, Čagran, Denac and Kafol (2013) çalışmalarında Slovenya genelindeki 552 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada öğrencilerin kültürel ve sanatsal statülerini, eğitim sistemine kültür ve sanatın dâhil edilmesine yönelik tutum ve tutumlarını ve eğitim ile sanata yönelik tutumlarını araştırmıştır. Sonuçlar, öğrencilerin manevi, kültürel ve estetik değerleri çok önemli görmediğini göstermiştir.

Wagah, Indoshi and Agak (2009) ise yaptıkları çalışmada öğrencilerin bir çalışma alanına yönelik tutumlarının, öğrencilerin öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluklarını büyük ölçüde etkilediği ortaya çıkmıştır. Araştırmanın esas amacı, öğretmen ve öğrencilerin sanat ve tasarım müfredatına yönelik tutumlarını belirlemek ve öğretmenler ile öğrenciler arasındaki tutum farklılıklarını belirlemektir. Katılımcılar, sanat ve tasarım eğitimi alan 113 öğrenci, sanat ve tasarım eğitimini daha önce alıp bırakmış 131 öğrenci, 15 tane sanat ve tasarım dersi öğretmeninden oluşmuştur. Araştırmanın bulguları, sanat ve tasarım öğretmenleri ile sanat ve tasarım öğretmenliği dersi programını daha önce alıp bırakmış öğrencilerin müfredata yönelik olumsuz tutumlara sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Yukarıda özetlenen çalışmalara benzer şekilde bu çalışmada da sanata bakış açısı, sanata ilişkin görüşler, sanatın günümüzdeki durumunu toplumsal anlamda ortaya koyması açısından önemlidir. İncelemede Akhan'ın (2013) sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanat algıları ve eğitimi için, Dülgeroğlu'nun (2011) görsel sanatlar için, Özkartal'ın (2007) sanat etkinlikleri dersi için, Bingöl'ün (2013) fotoğraf dersi için, Eldemir'in Geleneksel Sanat Müziği Dersi için, Gupta ve Jan'ın (2013) bilim ve sanata yönelik değerlendirmeler için, Sumesh ve Gafoor'un (2013) coğrafya eğitimi için, Denac, Čagran, Denac and Kafol'un (2013) kültürel ve sanatsal statüleri belirlemek için ölçek geliştirdikleri görülmüştür. Literatürde var olan çalışmalar incelendiğinde sanatın çeşitli dalları veya sanat ile disiplinler arası karşılaştırmaların etkin olduğu görülmektedir. Doğrudan sanat kavramına ilişkin görüşleri ve her hangi bir bireyin sanata bakışını tespit edebilecek nitelikte genel kapsayıcı bir ölçeğin literatürde var olmadığı da anlaşılmaktadır. Yürütülen çalışmanın, diğer çalışmalardan farklı olarak genel anlamda sanat kavramına olan bakış ve bu bakışın üniversite öğrencilerine ve buradan hareketle genel olarak toplumun belli kesimlerine doğru yönelebilecek özelliklere sahip olması açısından önemli olduğu ve literatürde ihtiyaç duyulan bir konumda yer alacağı düşünülmektedir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı üniversitelerin sanat eğitimi bölümleri haricinde öğrenimlerini sürdüren üniversite öğrencilerinin sanata ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik ölçek geliştirmektir.

YÖNTEM

Yürütülen çalışmada metodolojik bir çalışma yöntemi tercih edilmiş ve geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik katsayıları incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmaya 2009 – 2010 öğretim yılı Bahar yarıyılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne ait çeşitli fakültelerde öğrenim gören 478 öğrenci katılmıştır. Sırasıyla Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Orman Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Eğitim Fakültesi, İletişim Fakültesi, Deniz Bilimleri Fakültesi, Tıp Fakültesi gibi fakültelerde öğrenim gören ve rastgele (random) usulde seçilen öğrencilere yönelik bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubuna Yönelik Betimsel Veriler

Fakülte, Cinsiyet	f	%
Fen Edebiyat	117	24,7
İİBF	151	31,9
Mühendislik	91	19,2
Orman	27	5,7
Mimarlık	33	7,0
Eğitim	24	5,1
İletişim	14	3,0
Deniz Bilimleri	6	1,3
Tıp	11	2,3
Kız	332	69,5
Erkek	146	30,5

Verilerin Toplanması

Yapılan çalışmada ilk olarak sanat kavramı, sanat eğitimi ve tutum konularına yönelik literatür taraması yapılmış, konu ile ilgili bilgiler incelenmiştir. Elde edilen verilerin incelenmesi neticesinde konu ile ilgili maddeler oluşturulmuş, yazım biçimi ve ifade açısından gözden geçirilmiş ve uzman görüşü alınmıştır. Yapı geçerliliği için uzmanlar (biri dil, diğer ikisi alan olmak üzere 3 akademisyen) tarafından ifade ve anlaşılabilirlik açısından gözden geçirilen ölçek için toplam 36 madde oluşturulmuştur. Geliştirilen ölçek için likert tipinde 5'ler basamaklı cevap seçenekleri tercih edilmiştir. Olumludan olumsuz doğru "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum", "Kesinlikle Katılmıyorum" şeklinde hazırlanan seçenekler yardımıyla ölçek cevaplanmıştır. Ölçek içerisinde maddelerden önce cinsiyet ve fakülte biçiminde iki farklı değişken yer almıştır. Başlangıçta 36 maddeden oluşan ölçek faktör yükü, madde toplam korelasyonları ve güvenilirlik düzeyleri düşük olduğu anlaşılan 11 maddenin ölçekten çıkartılmasıyla 25 maddeye düşürülmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmada istatistik işlemler için SPSS (Statistic Package for Social Science) ve LISREL (Linear Structural Relations) paket programları kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesinde ilk olarak geçerlik ile ilgili işlemler uygulanmıştır. Ölçeğin öncelikli olarak örneklem uygunluğu ve faktörlenebilirlik seviyeleri için KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) örneklem uygunluğu testi ve Bartlett's testi yapılmış, bu testte anlam düzeyi $p < .001$ seviyesine göre ölçülmüştür. Ölçeğe yönelik Alpha, KMO ve Bartlett's testlerinin yanında, ölçeği oluşturan maddelere yönelik temel bileşenler faktör analizi ölçümü yapılmış, madde toplam korelasyonları belirlenmiş ve faktörler arası korelasyon ölçümleri yapılmıştır.

Büyüköztürk'e göre (2004) faktör yük değerinin 0,45 olması seçim için iyi bir ölçüt olmakla birlikte az maddeli ölçekler için bu sayı 0,30'a da düşürülebilir. Diğer yandan Büyüköztürk (2004), madde toplam

korelasyonu 0,30 ve üzeri olan maddelerin daha ayırt edici olduğunu, Tavşancıl (2014) ise aynı şekilde ölçekte yer alan maddelerin korelasyonlarının pozitif olması ve en az 0,20 veya üzerinde olması gerektiğini vurgulamıştır. Bunların yanında KMO, testinde bulunan değer eğer 0,50'nin altında ise kabul edilemez, 0,50 zayıf, 0,60 orta, 0,70 iyi, 0,80 çok iyi, 0,90 mükemmeldir (Sharma 1996; Akt: Çelik, 2012). Faktör analizi ölçümlerinde açıklanan toplam varyansın tek faktörlü ölçekler için %30 veya üzerinde olması, çok faktörlü ölçekler için daha fazla olması, genel olarak ise sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2004; Tavşancıl, 2014; Şencan, 2005; Akt: Öner, Saraçoğlu, 2010). Bu bakış açısıyla faktör analizi ölçümlerinde faktör yük sınırı 0.40 olarak, madde toplam korelasyon yükü ise 0.30 olarak alınmıştır. Yapılan faktör analizi ve madde toplam korelasyon ölçümleri sonucunda faktör yükü ve madde korelasyon düzeyleri düşük bulunan 11 madde ölçekten çıkarılmıştır. Varimax rotasyon tekniği kullanılarak yapılan faktör analizi ölçümünde, denemeye alınan 36 maddenin tek faktör altında toplandığı anlaşılmıştır. Analize alınan 36 maddenin ölçeye ilişkin açıkladığı toplam varyansın eleme öncesinde %55,28, eleme sonrasında ise %58,93 düzeyinde gerçekleştiği görülmüştür.

Yürütülen çalışmada geçerlik için ayrıca faktör analizi marifetiyle çapraz geçerlik uygulaması da işleme konulmuştur. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmış, iki yarı test (split half) ölçümü yapılmış, iç tutarlık için belirlenen alt başlıklara yönelik Alpha katsayıları da hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için gerçekleşen faktör yükünün ve faktör yapısının doğrulanmasına yönelik doğrulayıcı faktör analizi işlemi de yapılmıştır. Acar'a göre (2014) çapraz geçerlik aynı örneklem grubundan tesadüfi olarak alınan iki ya da daha fazla alt örnekleme modelin yeterliğinin değişmez olduğunun araştırılmasıdır. Byrne'ye göre (1998) çapraz geçrelemenin amacı, bir örneklemden faktör analizi sonucu elde edilen modelin, ikinci bir örnekleme de tekrar edilip edilemeyeceğinin gözlenmesidir (Akt: Deniz, Özer, Işık, 2013). Güvenirlik için likert tipi bir ölçekte öncelikle Cronbach tarafından geliştirilmiş katsayının kullanılması gereklidir (Tezbaşaran, 2008, s48). Güvenirlik ölçümlerinde Alpha katsayısının likert tipi bir ölçek için olabildiğince 1'e yakın olması gereklidir (Arslan, Öztunç, 2013; Tezbaşaran, 2008, s49). Güvenirlik sürecinde ölçeğin iç tutarlılığını hesaplamada bilinen en eski yöntemlerden biri testi yarılama (split half) yöntemidir. Bu yöntemde ölçek bir kez uygulanmakta, ölçekteki sorular iki parçaya ayrılmakta ve parçalar arasındaki korelasyon hesaplanmaktadır (Kayış, 2009, s405; Gözüm, Aksayan, 2003).

Faktör analizi sonucu elde edilen tek faktörlük dağılım sonrasında ölçek maddelerindeki ifadeler gözden geçirildikten sonra maddelerin aşağıdaki gibi 2 alt başlık (basamaklar) halinde şekillendirilebileceği düşünülmüştür. Düşünülen alt başlıklar şu şekildedir;

Sanatın Önemine İnanma (Önem - Ö)
Sanattan Hoşlanma (Hoşlanma - H)

Tablo 2
Alt Başlıklara Göre Maddelerin Dağılımı

Alt Başlıklar	Maddeler
Önem (Ö)	4,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,25
Hoşlanma (H)	1, 2, 3, 5, 6, 24

BULGULAR

Bu bölümde kabul edilen istatistik ölçüm sınırları dışında kalan 11 maddenin elenmesi sonrasında tekrarlanan ölçümler ve bu ölçümlere ilişkin veriler sunulmaktadır. Verilerin sunulmasında yukarıda adı geçen iki alt başlık göz önüne alınarak tablolar oluşturulmuş ve her iki alt başlık için kısaltmalar (Ö - H) kullanılmıştır.

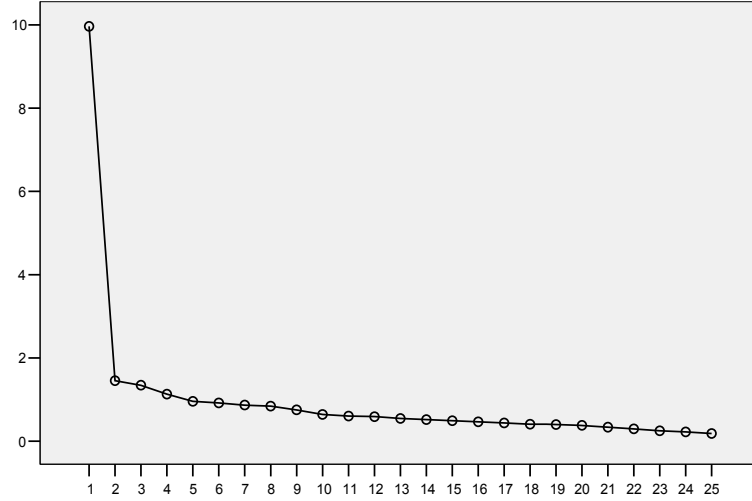
Tablo 3
Maddelere Göre Alt faktör Yükleri

Maddeler	Tüm Gurup		Geçerleme		Kontrol	
	Ö	H	Ö	H	Ö	H
Madde No						
4	,566		,534		,594	
7	,654		,604		,690	

8	,717	,763	,680	
9	,746	,745	,745	
10	,733	,744	,731	
11	,734	,729	,722	
12	,611	,616	,616	
13	,596	,548	,637	
14	,718	,697	,733	
15	,656	,676	,635	
16	,677	,672	,566	
17	,689	,592	,693	
18	,517	,592	,532	
19	,574	,516	,585	
20	,529	,645	,502	
21	,623	,640	,604	
22	,680	,647	,711	
23	,658	,620	,680	
25	,704	,694	,706	
1		,614	,595	,627
2		,612	,629	,624
3		,572	,519	,657
5		,495	,470	,514
6		,526	,523	,516
24		,626	,688	,664
Top.Vry.	%58,93	%64,31	%61,54	
KMO	0,93	0,91	0,91	
Bartlett's	5749,2 /,000	2997,7 /,000	3174,8 /,000	

Maddelere ait faktör yükleri incelendiğinde referans alınan 0,40 düzeyinin önemli ölçüde aşıldığı görülmektedir. Tüm ölçeğe yönelik dağılımda 0,495 – 0,746 aralığında, geçerleme uygulamasında 0,470 – 0,763 aralığında, kontrol uygulamasında ise 0,514 – 0,745 aralığında gerçekleşen faktör yükleri, ölçeğin madde bazında her iki ölçümde de (tüm grup ve çapraz geçerlik) güçlü faktör dağılımına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Toplam varyansı açıklama oranı tüm grupta %58,93, geçerleme için %64,31, kontrol için %61,54 olarak gerçekleşmiştir. Ölçeğin tümüne ilişkin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) örneklem uygunluğu testi sonuçları 0,93 olarak gerçekleşmiştir. Ölçeğin Bartlett's faktörlenebilirlik düzeyi ise $p < .001$ düzeyine göre (Bartlett's Test of Sphericity $\chi^2 = 5749,2 - p = .000$) anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç ölçek yoluyla elde edilen verilerin ve örneklemin faktör analizine uygun olduğu ortaya koymaktadır. Çapraz geçerlik uygulamasında da KMO ve Bartlett's ölçüm sonuçları yüksek ve anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin çok değişkenli ve normal dağılımlı olduğu, kullanılan örneklemin güvenilir olduğu, farklı gruplarda da aynı yapıyı yordayabildiği ve güçlü bir faktör yüküne sahip olduğu sonuçlarını desteklemektedir.

Şekil1. Yamaç Sınama Grafiği

Faktör analizi ölçümlerinden elde edilen sonucun yansıdığı yamaç grafiği de dikkate alındığında ölçeğin aslında güçlü bir tek faktör yapısına sahip olduğunu söylemek mümkündür. Sınama grafiği, öz değer olarak 1'in üzerinde görünen 4 basamaklı faktörel duruma rağmen 2. basamakta gerçekleşen kırılma noktası ve keskin aşağı düşüş de gözlemlendiğinde aslında tek faktörü işaret etmektedir.

Tablo 4

Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum Değerleri

Uyum İndeksi	İyi Uyum Aralığı	Kabul Edilebilir Uyum Aralığı	Uyum Değerleri
RMSEA	0<RMSEA<0.05	0.05<RMSEA<0.08	0,068
RMR	0 <SRMR <0.05	0.05 <SRMR <0.10	0,048
NNFI	0.95 <NNFI <1.00	0.90< NNFI <0.95	0,90
CFI	0.95 <CFI <1.00	0.90< CFI <0.95	0,91
GFI	0.95 <GFI <1.00	0.90< GFI <0.95	0,88
AGFI	0.95 <AGFI <1.00	0.90< AGFI <0.95	0,85
χ^2	849.42		
sd	265		

P<0,001

Açımlayıcı faktör analizinden elde edilen yapının doğrulanması için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi ölçüm sonuçları incelendiğinde, tüm değerlerin genel bakış açısıyla kabul edilebilir olabileceği düşünülebilir. Ölçümlerdeki t değerleri ve beklenen faktör yükleri 25 maddede de referans değerlerin üzerinde gerçekleşmiş, iyi uyum indeksleri de yukarıdaki referans aralıklarına göre incelenmiştir. Toplam 25 madde için açımlayıcı faktör analizinde olduğu gibi tek faktörlü yapının daha iyi sonuç verdiği anlaşılmıştır. Yapılan ilk düzey analizde uyum indeksi değerlerinin bazılarının istenilen aralıkta olmaması sebebiyle modifikasyon önerileri incelenmiştir. Toplam 5 maddenin 3 farklı kombinasyon ile (1, 2, 3, 22, 23) arasına eklenecek hata kovaryanslarının ki-kare değeri üzerindeki olumlu etkisi göz önünde tutularak işlem yapılmış ve indekslerin kabul edilebilir sınırlara yaklaştığı gözlenmiştir. Ki kare değeri ile serbestlik derecesi ortalamasının 3,20 düzeyinde gerçekleştiği ve bu değer kabul edilebilir ($\chi^2/sd < 3 =$ iyi uyum - $\chi^2/sd < 5 =$ kabul edilebilir uyum) sınırda olduğu, p değerinin ise 0,001 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Uyum indekslerinden GFI ve AGFI değerlerinin kabul edilebilir sınıra yakın fakat zayıf uyum sınırları içinde olduğu, NNFI ve CFI değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu, RMSEA değerinin de iyi uyum sınırına yakın biçimde gerçekleştiği, RMR değerinin ise doğrudan iyi uyum sınırları içinde olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlara göre doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının kabul edilebilir bir uyuma işaret ettiği söylenebilir.

Tablo 5

Madde Toplam Korelasyon Katsayıları

Ö	H
---	---

No	r	No	r
4	,579***	1	,615***
7	,649***	2	,619***
8	,699***	3	,494***
9	,721***	5	,515***
10	,706***	6	,552***
11	,709***	24	,668***
12	,603***		
13	,587***		
14	,709***		
15	,645***		
16	,663***		
17	,671***		
18	,453***		
19	,560***		
20	,551***		
21	,627***		
22	,667***		
23	,653***		
25	,706***		

*** p<,001

Tablo 3 incelendiğinde eleme sonrası ölçeği oluşturan maddelerin madde toplam korelasyonlarının, referans olarak alınan 0,30 yükünün üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Korelasyon değerleri birinci alt başlık için 0,453 – 0,721 aralığında, ikinci alt başlık için 0,494 – 0,668 aralığında gerçekleşmiştir. Elde edilen sonuçlar maddelerin aldığı korelasyon değerleri ile ölçeğin toplam değeri arasında güvenilir bir ilişki olduğu göstermektedir. Madde toplam korelasyon yükleri, ölçek maddelerinin sanata ilişkin görüşlerin belirlenmesi kavramı ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 6
Ölçek Toplamı ve Alt Başlıkları Arası Korelasyon

	Top.	Ö	H
Top	---	,980***	,830***
Ö	,980***	---	,702***
H	,830***	,702***	---

*** p<,001

Tablo 4'e göre ölçeğin toplam puanı ile 2 alt başlık arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyli bir ilişki bulunmaktadır. Gerçekleşen tüm korelasyon değerleri p<,001 düzeyine göre (p = ,000) anlamlı bulunmuştur. Tümü 702 – 980 aralığında gerçekleşen korelasyon yük değerleri, birbiriyle yüksek düzeyli bir ilişki içerisinde olduğunu ve ölçeğin toplam puan ile alt başlıklar seviyesinde tutarlık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 7
Ölçeğin test ve testi yarılama güvenilirlik ölçümü sonuçları

Test Basamakları	Alpha	Guttman	Test Yarılama
	α	α	r
Toplam	0,93	0,88	,889
Ö	0,91		
H	0,80		

Geliştirilen ölçeğin güvenilirlik düzeylerinin test edilmesine yönelik ölçümlerin yer aldığı tablodaki veriler, ölçeği oluşturan maddelerin ve iki alt başlığın tüm ölçüm basamaklarında yüksek düzeyli ve güvenilir sonuçlar sergilediğini göstermektedir. Tüm ölçek için güvenilirlik düzeyi alt başlıklarla birlikte 0,80 ile 0,93

düzeyinde dağılmaktadır. Ölçek güvenilirliği için uygulanan bir diğer yöntem olan testi yarılama (split half) uygulamasında da Spearman Brown korelasyon katsayısı da 0,889 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca ölçeğin Guttman iki yarı test katsayısı 0,88 olarak bulunmuş, ölçeğin ilk yarısı için Alpha katsayısı 0,88, ikinci yarısı için 0,88 bulunmuştur. Tüm ölçüm basamaklarından elde edilen sonuçlar, ölçeğin güvenilirlik düzeyinin yüksek düzeyde gerçekleştiğini göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sanatın önemi ve gerekliliğine toplumda yer alan bireylerden her birinin belirli bir ölçüde inandığı söylenebilir. Ancak sanata yönelik bakış bireylerde farklılıklar gösterebilir. Bu açıdan bakıldığında bireylerin sanat hakkındaki düşüncelerine bağlı olarak davranışları da farklılık gösterir. Sanata yönelik bakış açısı toplumda sanatın üretilmesi, sunulması ve beğenilmesi gibi süreçleri de kimi zaman olumlu, kimi zaman olumsuz etkilemektedir. Topluma yeni kazandırılmakta olan gençlerin sanata bakış açılarının tespit edilmesi, geleceğin toplumunun sanata yönelik değer yargılarını belirlemek açısından önemlidir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin sanata yönelik bakışlarını belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada 478 öğrenciye ait ölçek formu değerlendirmeye alınmıştır. Ölçekte yer alan toplam 36 madde ile üniversite öğrencilerinin sanata yönelik bakışları sorgulanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik aşamasında 36 maddenin *Cronbach Alpha* iç tutarlık değeri 0,93 bulunmuştur. Daha sonra madde analizi yapılarak ölçeğin güvenilirliğini ve faktör yapısını olumsuz etkilediği belirlenen 11 madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla, kalan 25 maddeye uygulanan faktör analizi sonucunda toplam varyansın %58,93'ünü açıklayan ve anlamlı olarak kabul edilen tek faktörlü yapının uygun olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin K.M.O. örneklem yeterlilik ölçüsü ise 0,93 olarak bulunmuştur. Ölçek geçerliğini ve iç tutarlılığını gözden geçiren ve tekrar yordayan çapraz geçerlik, ölçeğin tümü ve alt başlıkları arası korelasyon ve testi yarılama (split half) gibi ölçümlerin sonuçları da oldukça tatmin edici düzeyde gerçekleşmiştir.

İncelenen diğer çalışmalarda katılımcı sayısı Denac, Çağran, Denac and Kafol (2013) 552 kişi, Sumesh ve Gafoor (2013) 510 kişi ile bu çalışmadaki sayıya yakınlık göstermiş, Özkartal (2007) ile Eldemir (2015) ise sayı olarak kısmen benzerlik içermiştir. Analiz türleri açısından yapılan karşılaştırmada ise Alpha güvenilirlik katsayısı ortak bir analiz olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayaydın ve Kurtuldu (2010) ile Eldemir (2015) çalışmalarında yer alan faktör analizi işlemleri ile madde toplam korelasyon işlemleri de benzer eğilimler göstermiştir. Bunun yanında uygulanan faktörler arası korelasyon, tekrar test, çapraz geçerlik ve doğrulayıcı faktör analizi gibi işlemler bu çalışmanın ayrılan yönleridir. Diğer yandan Ayaydın ve Kurtuldu'nun (2010) güvenilirlik katsayısı 0,93 bulunmuş, Eldemir'in (2015) 0,92 bulunmuş, bu çalışmada ise 0,93 bulunmuştur. Bu çalışmalar güvenilirlik açısından benzerlik göstermekte fakat diğer tüm ayrıntılı ölçümler açısından farklılaşmaktadır.

Bu çalışma sonucunda geliştirilen ölçek ile gelecekte toplumun çeşitli kesimlerinde yer alacak üniversite öğrencilerinin sanata yönelik görüşleri daha kolay ortaya çıkarılabilecektir. Aynı zamanda bu ölçeğin, üniversite öğrencilerinin sanatın önemine, gerekliliğine olan inancını ve güncel yaşama yansımalarına ilişkin düşüncelerini, sanat ile ilgili kişisel düşüncelerini, sanat eğitimi süreci ve sonrası ile ilgili yaklaşımlarını, ayrıca sanatın bireyin sosyalleşme sürecine katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya koyabileceği düşünülmektedir. Geçerliliği ve güvenilirliği yüksek düzeyde gerçekleşen ölçek, bu alanda birçok araştırmaya öncülük edebileceği gibi disiplinler arası çalışmalarda da kullanılabilir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Acar, T. (2014). Ölçek geliştirmede geçerlik kanıtları: çapraz geçerlik, sınıflama ve sıralama geçerliği uygulaması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB)*, 14(2), 969-979.
- Akhan, N. E. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanat algıları ve sanat konularının öğretimine yönelik görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı*, 146 – 162.
- Alıcı, D. (2013). Okula Yönelik Tutum Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 318-331
- Arslan, S. & Öztunç, G. (2013). Kronik obstrüktif akciğer hastalığı ve astım yorgunluk ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirliği. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 15(1), 48-60.
- Ashton, D. (2001). *Picasso konuşuyor*. (Çev: Mehmet Yılmaz-Nahide Yılmaz) Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Ayaydın, A. ve Kurtuldu, K. (2010). Sanat Eğitimine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (2), 201–209
- Bigalı, Ş. (1984). *Resim sanatı*. Ankara: Şafak Matbaası
- Bingöl, H.O. (2013). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Fotoğraf Dersinin İşlenişine İlişkin Tutum ve Beklentileri, *Özel Sayı*, 184–199
- Boydak, N. & Balcı. Y.B. (1997). *Eğitim bilime giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Büyükoztürk, Ş. (2004). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (4. Baskı), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Chapman, L. H. (1994). *Adventures in art*. Worcester-Massachusetts: Davis Publications Inc.
- Çakır İlhan, A. (1994). Üniversitelerde sanat eğitiminin gerekliliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1), 128 – 138.
- Çelik, Ş. (2012). Türkiye’de illerin bitkisel üretiminin faktör analizi ile incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 22(2), 69-76.
- Demirel, Ö. (2001). *Eğitim sözlüğü*, Ankara: PegemA Yayıncılık
- Deniz, M. E., Özer, E. & Işık, E. (2013). Duygusal zekâ özelliği ölçeği-kısa formu: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 407-419.
- Dülgeroğlu, S. (2011). Eğitim fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarının görsel sanatlara yönelik görüşleri: (Mehmet Akif Ersoy üniversitesi eğitim fakültesi örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Edman, I. (1998). *Sanat ve insan*. (Çev: Turhan Oğuzkan) İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Eldemir, A.C. (2015). Geleneksel Türk Sanat Müziği Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(39), 622–627
- Erinç, S. M. (2004a). *Sanat psikolojisine giriş*. Ankara: Ütopya Yayınevi
- Erinç, S. M. (2004b). *Kültür sanat sanat kültür*. Ankara: Ütopya Yayınevi
- Ersoy, A. (2002). *Sanat kavramlarına giriş*. İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık
- Fischer, E. (1993). *Sanatın gerekliliği*. (Çev: Cevat Çapan) Ankara: Verso Yayıncılık.
- Denac, O. Čagan, B. Denac, J and Barbara Sicherl Kafol. (2013). Students’ Attitudes towards Arts and Cultural Learning in the Slovenian Educational System, *Croatian Journal of Education*, 15(3), 39-72
- Geiger, M. (1985). *Estetik anlayış*. (Çev: Tomris Mengüşoğlu) İstanbul: Remzi Kitabevi
- Genç, A. (2004). *Resim-İş öğretmenliği programına yeni bir bakış*. II. Sanat Eğitimi Sempozyumu (Bildiriler Kitabı). 28 – 30 Nisan, Gazi Üniversitesi, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Gombrich, E.H. (2007). *Sanatın öyküsü*. (Çev: Erol Erduran-Ömer Erduran) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gözüm, S. & Aksayan, S. (2003). Kültürler arası ölçek uyarlaması için rehber II: psikometrik özellikler ve kültürler arası karşılaştırma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 5(1), 3-14.
- Gupta, S. ve A. Jan. (2013). Attitude Of B.Ed. Pupil-Teachers Of Science And Arts Streams Towards Creative Teaching: A Study, *International Journal of Advancement in Education and Social Sciences*, 1(1), 36-41
- Kayış, A. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Şeref Kalaycı (Ed.) Güvenirlik Analizi bölümü, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kısaoğulları, A. (2013). Sanat yönetimi ve sanat yöneticisi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 36 – 43.
- Klee, P. (2006). *Çağdaş sanat kuramı*. (Çev: Mehmet Dünder) Ankara: Dost Kitabevi Yayınları
- Kuspit, D. (2006). *Sanatın sonu*. (Çev: Yasemin Tezgiden). İstanbul: Metis Yayıncılık
- Mutluel, O. (2011). İslam sanatının oluşumundaki etkenler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 19 – 27.
- Mutluel, O. (2014). Sanat felsefesinde estetik obje çözümlemesi açısından ebru sanatı. *Turkish Studies*, 9(11), 419-428.
- Öner, N. (2006). *Felsefi tutum, felsefe eğitim sanat*. (Haz: Sabri Büyükdüvenci-Vefa Taşdelen) Ankara: Hece Yayınları.
- Önler, E. & Saraçoğlu, G. V. (2010). Hemşirelikte meslek seçimi ölçeğinin güvenirlik ve geçerliliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(2), 78-85. <http://www.deuhyoedergi.org>
- Özdemir, A. Bölüköçlü H. ve Şentürk N. (2015). Temel Sanat Eğitiminde Disiplinlerarası Yaklaşım Dayalı (Müzik Destekli) Uygulamanın Öğrenci Tutum Düzeyine Etkisi, *Ekev Akademi Dergisi*, 19(63), 15–29
- Özkartal, M. (2007). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Türk Efsane ve Destanlarına Yönelik Öğrenci Başarı Ve Tutumlarının Cinsiyete Göre Değişkenliği, DOI: 10.7816/ulakbilge-01-01-07
- Sarıgöz, O., Sağ, M., Çam, F. (2015). Öğrencilerin sanat eğitimi ve sanatın gerekliliğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 572 – 579.

- Sumesh. P. M ve Abdul Gafoor. P. K. (2013). Attitude of Government and Private School Students towards Geography Education in Calicut District of Kerala – A Comparative Study, *Journal of Education and Human Development*, 2(2), 58-63
- Tansuğ, S. (1988). *Sanatın görsel dili*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tezbaşaran, A. A. (2008). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. (3. baskı, e-kitap), <https://www.academia.edu> sayfasından 05.09.2015 tarihinde alınmıştır.
- Ülgen, G. (1995). *Eğitim psikolojisi*, Ankara: Lazer Ofset Matbaa Tesisleri
- Wagah, M. O. Indoshi, F. C. and J. O. Agak. (2009). Attitudes of teachers and students towards art and design curriculum: Implications for vocational education in Kenya, *Educational Research and Review*, 4 (10), pp. 448-456
- Yetişken, H. (1998). *Estetiğin ABC'si*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.

İletişim/Correspondence

Doç. Dr. Abdullah AYAYDIN
ayaydin2011@hotmail.com

Prof. Dr. Mehmet Kayhan KURTULDU
kayhankurtuldu@gmail.com

Okt. Bihter AKYOL DAYI
bihterdayi@gmail.com